

Վ Ա Ճ Ա Ռ Ա Կ Ա Ն

Թիֆլիսի առևտրական գազեր:

Հրատարակում է շաբաթը մէկ անգամ կէս թերթ, կիրակի օրերով: 10 ամսովայ գինը Մարտից մինչև Յունիսը քաղաքում 2 ման. 50 կոպ., դուրսը 3 ման. 10 կոպ.:

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ԹԵՐԹ
(Ա.Ռ.Ա.Ջ.Ի.Ն ՏԱՐԻ)

Գաղթի մտորողը կարելի է խմբագրողի մօտ:
Գաղթի մտմը հրատարակելու կընդունվին մասնաւոր յայտարարութիւններ: Գների մասին կարելի է խմբագրատանը:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ:

Մեծ իշխան Կովկասեան փոխարքայի մասին: Առ հասարակ ուսուցիչական ընկերութիւնների 2 շանակութիւնը եւ Միտավա եւ Պետերբուրգ քաղաքների է դպիտի ընկերութիւնները: Չանաղան տեղեկութիւններ: Առևտրական տեղեկութիւններ:

Մեծ Իշխան Կովկասեան փոխարքայի մասին: Նորին Կայսերական Բարձրութիւն, Կովկասեան փոխարքան էս ամսի 2-ին երեկոյեան 8 սահաթին եկաւ Թիֆլիս իր Բարձրամի ամարանոցից:

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս

սեպտեմբերի 3--1866.

Էս տարի յուլիսի 20-ին Ռուսաց ներքին գործերի մինիստրը Հաստատեց Միտավա քաղաքի ուսուցիչների ընկերութեան կանոնադրութիւնը:

Ահա էդ ընկերութեան զլխաւոր պայմանները:

§ 1. Միտավա քաղաքի ուսուցիչների ընկերութեան նպատակն է իր անդամներին լաւ ուսուցիչական հասցնել չափաւոր գնով եւ էդպիսով միջոց տալ նրանց փող յետ պցելու, պահպանողութիւն անելու:

§ 2. Էդ նպատակներին հասնելու համար ընկերութիւնը պայմանադրերով կապւում է վաճառականների հետ, որ նրանք լաւ ուսուցիչական հասցնեն ընկերութեան, փողոցի դներից մէկ նշանակած բան պահապանելով: Ընկերութիւնը բաց ի էդ կարող է իրա համար առուտուր անելու դուքաններ բաց անել, առաջուց, ինչպէս ընդհանուր կանոնն է, հրաման առնելով, էդուր համար, ումից պէտք է:

§ 3. Ընկերութեան գործածական (общественный) դրամադրութիւնը կազմւում է անդամների տված որոշած փողից (§ 6):

§ 4. Ընկերութեան պահեստական (запасный) դրամադրութիւնը կազմւում է ա. գործածական դրամադրութից ստացած գում վաստակի 10% -ից, (§ 21), բ. ընկերութեանից դուրս գնացող անդամների յետ աւելու գումարից յետ պահած 50 կոպեկից, (§ 12) եւ գ. ինվէստարի (ընկերութեան ունեցած կայքի) համար բռնած փողից, (§ 21): Պահեստական դրամադրութիւնը կարելի է մտնել միայն ցատտիկ կարելք ժամանակները ընդհանուր ժողովի կարգադրութեանով:

§ 5. Էս ընկերութեան անդամ կարող են դառնալ ամեն կոչումի մարդիկ, որոնք կը կամենան էս կանոնադրութեանով վարվիլ:

§ 6. Իւրաքանչիւր անդամ ընկերութիւն մտնելիս պէտք է վճարէ մէկ անդամով ոչ պակաս 5 մանէթից եւ ոչ աւելի 500 մանէթից: Բաց ի էդ նա պարտաւոր է վճարել 10 կոպեկ՝ ընկերութեան դանձապետի նրան տված հաշւատետրի համար:

§ 7. Իւրաքանչիւր անդամ իրաւունք ունի առաջին անգամ նրանից պահանջվելու վերջիցեւ գումարի $\frac{1}{10}$ մասը, այս ինքն 50 կոպեկ վճարել ընկերութեանին էն պայմանով, որ մնացած գումարը քիչ քիչ լրացնվի էն վաստակով, որ հաշւով կհամնի նրան:

§ 8. Նրբ որ էդ վաստակը արդէն առաջին անգամ վճարած 50 կոպեկի հետ 5 մանէթից անց կենայ, էն ժամանակը 5 մանէթից աւելին կարելի է յետ վիռ առնէ անդամը, եթէ կամենայ: Բայց անդամի ներկայացրած 5 մանէթը ոչ երբէք չի յետ տվի նրան:

§ 9. Անդամը կարող է ընկերութեան դանձապետից պահանջել իր ամեն մէկ ա-

ւելացած 5 մանէթի համար առանձին ստացաթղթեր:

§ 10. Էդ ստացաթղթերի ներկայացնելիս ընկերութեան դանձապետը փողերը վճարում է էս կարգով՝

- 1-ին ստացաթղթի համար ներկայացնելուց—. 1 օր յետոյ,
2 բորդից—5 երրորդի—2 շաբաթ յետոյ,
6 երրորդից—10 երրորդի 3 —
11 երրորդից—20 երրորդի 4 —
21 երրորդից—30 երրորդի 5 —
31 երրորդից—40 երրորդի 6 —
41 երրորդից—50 երրորդի 7 —
51 երրորդից—60 երրորդի 8 —
61 երրորդից—70 երրորդի 9 —
71 երրորդից—80 երրորդի 10 —
81 երրորդից—90 երրորդի 11 —
91 երրորդից—100 երրորդի 12 —

§ 11. Ընկերութեան խորհրդարանը իրաւունք ունի յետ դարձնել անդամներին իրանց փողերը, ընկերութեան կասսայումը շատ փող ունեցողներից սկսելով, եթէ իր ունեցած բոլոր պատրաստ փողը չկարողանայ շահեցնել: Եթէ անդամը չկամենայ ստանալ էդ կերպով յետ տված փողը եւ ուզենայ ընկերութեան կասսայումը թողնել պահելու համար, էն ժամանակը նա գրիվում է էն գումարի շահիցը:

§ 12. Ընկերութեանից հրաժարվող անդամին տվում է նրա ներկայացրած բոլոր փողերը ստացաթղթերով եւ էն կերպով ինչպէս որոշած է 10 § ումը, նմանապէս յետ է տվում նրան եւ նրան հասնելու վաստակը, բայց էն վաստակը, որն որ հասնելու է նրան վերջին քառորդի, այս ինքն երկը ամսվայ համար: Յետ է բռնվում նրանից բաց ի էդ եւ 50 կոպեկ՝ ընկերութեան պահեստական դրամադրութիւն աւելացնելու:

Մ ա ն օ թ ո լ թ ի լ լ Ն : Բայց էն անդամ-

ները, որոնք էլ քաղաքից տեղափոխվելու պատճառով տնիստված են հրաժարվել անդամութենից և նմանապես էն մեռած անդամի ժառանգները, որոնք չեն կամենալ մեռած անդամի տեղը բռնել, չեն ենթարկվել էլ 50 կոպեկի պահանջողութենին:

§ 13. Ընկերութենի գործերը կառավարելու համար խորհրդարան է կազմվում: Եւ խորհրդարանը բաղկանում է 7 մարդուց, որոնց ընտրում է անդամների ընդհանուր ժողովը իր միջից: Ընտրութիւնը լինում է գրով և ձէնների շատութենով:

Ման օթ ու թ իւն: Չեն կարող խորհրդարանի անդամ դառնալ էն անդամները, որոնց հետ ընկերութիւնը պայմանաթղթերով է կապված:

§ 14. Ամեն տարի խորհրդարանից արձակվում են 2 կամ 3 անդամներ, ընկերութենի բացվելու առաջին երկու տարին վիճակով և յետոյ հերթով պահպանելով իրանց նորից ընտրվելու իրաւունքը:

§ 15. Խորհրդարանի անդամները իրանց պաշտօնը վարում են ձրիաբար և նրանցից ոչ մէկը, եթէ մէկ կանոնադր պատճառ չունենայ, չի կարող հրաժարվել պաշտօնից:

§ 16. Խորհրդարանը իր անդամների միջից ընտրում է նախագահ, վիցե-նախագահ, գործաւար և երկու հաշուպահ:

§ 17. Խորհրդարանի պարտաւորութիւններն է՝ ա. ընկերութենի գործերի վարելը և վաճառականների հետ պայմանաթղթերով կապվելը, բ. ընկերութենի անդամների խնդիրների և դանդաղների քնննելը և գ. ընկերութենի բոլոր անդամներից ընդհանուր ժողով կազմելը՝ տարեկան հաշիւը քննելու համար:

Ման օթ ու թ իւն: Ընկերութենի ընդհանուր ժողովի հաստատած տարեկան հաշիւը պէտք է հրատարակվի տեղական դաւառական գաղեթումը և ներքին գործերի միջնորդութենի գաղեթումը:

§ 18. Խորհրդարանը նշանակում է ընկերութենի համար մէկ զանապետ, որն որ վարում է ելումուտի հաշուապետը, ընդունում է, ումից պէտք է և վճարում է, ում որ պէտք է փողեր և ամեն ամսւայ վերջին պարտական է խորհրդարանին հաշիւ տալ ընկերութենի փողերի մասին:

§ 19. Եթէ ընկերութիւնը իրա համար սկիզական դուքանների բաց անէ, էն ժամանակը էլ դուքանների ծառայողները նշանակվում են խորհրդարանի կարգադրութենով:

§ 20. Թէ զանապետը և թէ դուքաններումը ծառայողները խորհրդարանի կարգադրութենով ուժիկ են ստանում: Եւ ուժիկը բաղկանում է ընկերութենի գործածական դրամադիւր վաստակի մէկ որոշած մասից: Գանձապետը էլ փողերով պէտք է աւելն հաշուապետութենի համար հարկաւոր հաշուապետը և դիւանական ծախսերն անէ, իսկ դուքանների մէջ ծառայողները պէտք է դուքանների ծախսերը ծածկեն և դուքան բաց անելու տեղեր գտնեն:

§ 21. Տարին չորս անգամ, ամեն քառորդին հաշիւ է անվում: Զուտ վաստակը որոշելու համար, ընկերութենի ընդհանուր վաստակից հանվում են՝ ա. ընկերութենի կառավարելու ծախսերը, բ. ընկերութենի ինվեստարի համար յետ պահած $2\frac{1}{2}\%$, որն որ աւելանում է պահեստական դրամադիւրին, (§ 4) և գ. ընկերութենի անդամներին նրանց ներկայացրած ստացաթղթերով տված փողի շահը: Էս ծախսերը դուքս գալուց յետոյ մնացած զուտ վաստակի $\frac{1}{4}$ մասը աւելանում է պահեստական դրամադիւրին, իսկ $\frac{9}{10}$ մասը բաժանում են անդամները:

§ 22. Անդամների ընդհանուր ժողովները լինում են՝ սովորական և արտականոն:

§ 23. Սովորական ընդհանուր ժողովները լինում են տարին չորս անգամ՝ մարտին, յունիսին, սեպտեմբերին և դեկտեմբերին: Եւ ժողովները քննում են ընկերութենի ամենահարկաւոր գործերը, որոշում է ընկերութենի անդամներին նրանց փողի չափի տարւ չափը և ժամանակը և էլ ժողովներին ներկայացնում է ընկերութենի խորհրդարանը իր գործունէութենի մասին հաշիւ:

§ 24. Ոչ մէկ խնդիր չի քննվի ընդհանուր ժողովումը, եթէ նրա մասին գտնեա երկու չաքաթ առաջ չլինի յայտնած խորհրդարանին:

§ 25. Արտական ընդհանուր ժողովները լինում են ամեն ժամանակ կամ խորհրդարանի կարգադրութենով և կամ դոնեա 20 անգամի պահանջողութենով: Եւ ժողովներումը կքննվին միայն էն խնդիրները, որոնց համար ընդհանուր ժողով է կազմվում:

Ման օթ ու թ իւն: Իւրաքանչիւր արտական ընդհանուր ժողովի մասին պէտք է յայտնվի 6 օրով առաջ ընկերութենի տանը առանձին յայտարարութենով և պէտք է հրատարակվի տեղեկանք

դաւառական գաղեթումը, նշանակելով թէ քնն առարկաներ պէտք է քննվին Էնտեղ:

§ 26. Ընդհանուր ժողովումը պէտք զլումվի բոլոր անդամների $\frac{1}{6}$ մասը: Գործերն էլ տեղ վճռվում են հատարակ ձէներին շատութենով, բայց եթէ խընդիրը վերաբերվում է ընկերութենի կանոնադրութենի փոփոխելուն կամ աւելացնելուն, էն ժամանակը գործի վճռելու համար հարկաւոր է բոլոր անդամների $\frac{2}{3}$ -դ մասի համաձայնութիւնը:

§ 27. Խորհրդարանի և ընկերութենի անդամների մէջ ծագած վէճերը, ընկերութենում և ընկերութենի դուքաններումը գտնված ծառայողների վրայ զանդատնելը և ընկերութենի հասցրած ուտել խմելիքի յատկութիւնների և գների մասին ծագած անբաւականութիւնները քննվում են խորհրդարանումը: Եւ խորհրդարանը պէտք է բաւականութիւն տայ զանդատաւորին: Եթէ զանդատաւորը խորհրդարանի վճռին անբաւական մնայ, էն ժամանակը զանդատը տվում է էլ ուր համար կազմված առանձին կոմիտեին, որ բաղկանում է բոլոր անդամների միջից ընտրված 13 հոգուց, որոնք վերջապահ պէտք վճռում են գործը:

§ 28. Եթէ որ և իցէ հանդամանքներից ստիպված ընկերութիւնը պէտք է քակովի, էն ժամանակը ընդհանուր ժողովը վճռում է դադարեցնել ընկերութենի գործերը, բոլոր պատրաստի փողերը բաժանելով անդամների մէջ: Էս ընկերութենի քակովելու մասին հրատարակվում է տեղական դաւառական գաղեթումը և ներքին գործերի միջնորդութենի գաղեթումը:

Էս կանոնադրութենի հաստատուելուց յետոյ ներքին գործերի միջնորդը յուլիսի 28-ին հաստատուել է և Պետերբուրգի ուտել-խմելիքի ընկերութենի կանոնադրութիւնը: Եւ ընկերութիւնը կոչվում է «Պահպանողութիւն» և դրա կանոնադրութիւնն էլ էն հիման վրայ է, ինչպէս և Միտալայի կանոնադրութիւնը:

Էս տեսակ ընկերութիւնների սկիզբն էլ էլ Եւրոպայումը, առաջ Անգլիայումը, յետոյ Ֆրանսիայումը և յետոյ Գերմանիայումը: Առաջին էղպիսի ընկերութիւնը հիմնվել է 1843 թւին Անգլիայի փոքր քաղաք Բոլդելումը, որ

դանձում է Մանկատեր քաղաքի մօտ: Եւ ընկերութիւնների հիմնողները արհեստաւորներն էին, որոնք ի հարկէ աւելի նեղ վիճակի մէջն են, քան թէ միւս կարգի մարդիկը:

Եւ ընկերութիւնների նպատակը, ինչպէս երևում է կանոնադրութենից էս է, որ իրանց անդամներին հասցնեն լաւ ուտել-խմելքը և որքան կարելի է աւելի զնով: Խեղճ արհեստաւորների և առհասարակ բոլոր օրականով ապրող մարդկանց մեծ օգուտներ է տալիս էդ ընկերութիւնը: որովհետեւ նրանց դա տալիս է միջոց առանց մեծ դրամագլխի բաւական փող յետ դցելու, պահպանողութիւն անելու: Եւ ընկերութիւնների գլխաւոր հիմն է իրան անդամներին միշտ լաւ ուտել-խմելքը հասցնելով փողոցի գներից փոքր ինչ պակաս գներով, բաժանել նրանց մէջ և բոլոր օգուտը, որ ստանում է ընկերութիւնը: Ընկերութենի դուքաններումը շատ ապրանք առնողը ի հարկէ աւելի օգուտ է տալիս ընկերութենին և էդուր համար էլ կարգադրած է, ընկերութենի դուքաններումը ուտել-խմելքը առնող անդամներին տաացաթղթեր տալ, որով իմացվում է թէ ով ինչքան մանէթի և կոպէկի ապրանք է առել նշանակած ժամանակումը և երբ որ վատասկի բաժանելու ժամանակը գալիս է, անդամը իր տաացաթղթերի համեմատ ստանում է վատասկի մասը—ի հարկէ շատ ապրանք առնողը՝ շատ, իսկ քիչ առնողը՝ քիչ:

Որ հազար էլ ուղենամ պահպանողութիւն անել, զայրաթով ապրիլ, բայց երբ տուն ու տեղ, կին ու որդիք ունիմ պահելու և օրէնք միայն 1 մանէթ արդիւնք, ի հարկէ չեմ կարող բոլորովին փող յետ դցել. թէպէտ երբեմին և աւելորդ կոպէկներ մնան ջէքումը, բայց նրանց միսին էլ հեշտ է լինում, որովհետեւ մէկ նշանաւոր դուքանը չէ: Շատ քիչ մարդ կայ, որ կարողանում է կապէկներ ժողովելով բա-

ւական դրամագլուխ կաղմել: Մենք մէկ քանիսի վրայ չենք խօսում, որովհետեւ շատ քիչ են. մեր խօսքը շատի վրայ է, ընդհանուրի վրայ:

Բայց էդ ընկերութիւնների անդամը բոլորովին անդրամագլուխ մարդ է, որն որ ընկերութիւն մտնելիս տալիս է միայն մէկ աննշան գումար, օրինակ ինչպէս վերոյիշեալ Մխաթալայի ընկերութիւնինը 50 կոպէկ, շարունակ էդ ընկերութենի դուքաններից իր հարկաւոր ուտել-խմելքն առնելով, ժամանակով բաւական դրամագլխի տէր է դառնում: Ահա լաւ օրինակ, որ կարող է պարզապէս ընկել մեր խօսքերի համար: Բոլորէն ընկերութենումը մէկը անդամ դառաւ 1850 թւի նոյեմբերին, միայն մէկ շինիդ (35 կոպ.) տալով: Եւ մարդը շարունակ էդ ընկերութենի դուքաններից առնելով իր հարկաւոր ուտել-խմելքը մինչև 1861 թւի յունիսը, այս ինքն 10 1/2 տարւայ մէջ մօտ 700 մ. դրամագլուխ տաացաւ ընկերութենից: Խեղճ արհեստաւոր և 700 մ. դրամագլուխ—ի հարկէ մեծ բան է և էդ մեծ հետեւանքի պատճառը ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ էդ ընկերութիւնը:

1843 թւի վերջին և 1844 թւի սկզբին Բոլորէն ուտել-խմելքի ընկերութենի դրամագլուխը հասնում էր 186 մանէթին, բայց էս վերջին ժամանակներումը Բոլորէն ընկերութիւնը ունի 1.) կողմնիւնների ապրանքների դուքաններ, որոնք տարին 800,000 մանէթի առուտուր են անում, 2.) ահագին մանրում ծախողի դուքան, 3.) երեք կօշկակարի դուքաններ, որոնց մէկ տարւայ առուտուրը հասնում է 21,000 մանէթին, 4.) շորեղէնի դուքան, 5.) միս ծախելու հինգ դուքաններ, որոնց մէջ մէկ տարումը 539,861 1/2 Ֆունտ միս է ծախվել, 6.) մէկ մեծ շինութիւն, որտեղ 5000 աւելի հատոր գիրք կայ, բաց ի էդ՝ ժուրնալներ և դաղեթներ, 7.) մէկ ջրաղաց, որ տարին 1,102,000 մանէթի առուտուր է անում, 8.) մանրու Ֆարբիկայ, որ 491,700 մանէթի

դրամագլուխ ունի: Շատ քիչ ժամանակ է հարկաւոր, որ Բոլորէն ընկերութենի դրամագլուխը 1 միլիօնին հասնի: Վաստակի 2 1/2 % նշանակված է էդտեղ ընկերութենի անդամների որդեքրանց ուսում և կրթութիւն տալու համար:

Յրանախայումը էդպիսի ընկերութիւն հիմնվեցաւ 1848 թւին Վիլ քաղաքումը: Հիմի դրա առուտուրը հասնում է տարին 1 միլիօն Ֆրանկին:

Նմանապէս և Գերմանիայի և Զվիցերիայի շատ քաղաքներումը հիմնվել է էդպիսի ընկերութիւններ:

Հիմի ուտել-խմելքի ընկերութիւնների թիւը հասնում է Եւրոպայումը 500 ին, մօտ 100,000 անդամներ ունին և 15 միլիօնից մինչև 18 միլիօն մանէթին է հասնում դրանց առուտուրը, իսկ զուտ վաւատակը 1 1/2 միլիօն մանէթին:

Եւ զարմանալի չէ էդպիսի օգտաւէտ ընկերութիւնների էդքան բազմանալը: Բանը էդպիսի ընկերութիւնների բազմանալու վրայ չէ կանգնում Եւրոպայումը: Եւրոպայումը մտադիր են բոլոր էդպիսի ընկերութիւնները միաւորել և էդպիսով իրանց անդամներին աւելի օգուտ տալ, քան թէ հիմի: Անգլիայումը Զոն Ալլէն անունով մէկը դրել է էս նպատակին հասցնող մէկ պրոեկտ: Ընկերութենի գլխաւոր տեղը կլինի, նրա կարծիքով, Վանդոնումը, որի հետ կապ կունենան բոլոր Անգլիայի ընկերութիւնները: Եւ մեծ ընկերութիւնը պատրաստութիւն կտեսնէ բոլոր Անգլիայի ընկերութիւնների համար և կարծիք չկայ, որ աւելի աժան էլ կարող է ձեռք բերել ուտել-խմելքը և աւելի լաւը: Եւ ընկերութենի դրամագլուխը պէտք է կազմվի 5 մանէթանոց ակցիաներից, այս ինքն թէ ամեն անդամ կտայ մէկ անգամով 5 մանէթ: Շատ հեշտ կարելի է մօտ 1 միլիօն մանէթի դրամագլուխ կազմել էդպիսով, որովհետեւ Անգլիայումը ամենքը արդէն լաւ հասկացել են էսքան տարւայ փորձերից էդպիսի ընկերութիւնների զար-

մանակի օգտակարութիւնը:

Կարծիք չկայ նմանապէս, որ և Ռուսաստանումը էս տարի սկսվող էդպիսի ընկերութիւնները մի և նոյն օգուտը բերեն, ինչպէս և Եւրոպայումը: Կարծիք չկայ, որ մեզանում էլ մեծ հարկաւորութիւն կայ էդպիսի ընկերութիւններ կազմելու, որովհետեւ մեր հարուստ կարծված ժողովրդի մէջ շատ մեծ մասը համարեա թէ օրական ապրուստից զուրկ է: Եթէ էն խեղճերը չեն հասկանում և չեն էլ կարող զիտենալ էդպիսի ընկերութիւնների լինիլը և նրանց տված օգուտները, բայց հասկացողի համար ներելի չէ չհասկացնել ում հարկաւոր է էսպիսի օգտակար ընկերութիւնների հիմնելը:

Մենք էլ մեր կողմից սուրբ պարտաւորութիւն կհամարենք դառնալ էլի էս և սրա նման ընկերութիւններին և աւելի պարզ բացատրել բոլոր նրանց արժանաւորութիւնները:

ՁԱՆԱԶԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:

Ռուսաց պատմական ընկերութիւնը: Էս տարի մայիսի 23-ին բարձրագոյն հրամանով հաստատվեցաւ Ռուսաց պատմական ընկերութիւնը Պետերբուրգումը: Էդ ընկերութեան նպատակն է ժողովել, մշակել և տարածել Ռուսաստանի մէջ պատմութեան վերաբերեալ դանազան նիւթերը և ձեռագրերը, որ դանվում են թէ թաղաւորական և մասնաւոր մատենադարաններումը և թէ մասնաւոր մարդկանց մօտ: Հաւաքելով էդ բաները ընկերութիւնը կտպէ ժամանակ ժամանակ առանձին տետրակներով էդ պատմութեանի նիւթերը ընկերութեան խորհրդարանի կողմից դանազան հարկաւոր ծանօթութիւններով:

Էս տեղեկութիւնը մեր կարդացող հայերին հաղորդելով աչքներին առաջն ունէինք էն բարի ազդեցութիւնը, որ կարող է ունենալ ժողովրդի վրայ լաւ օրինակը: Մեր պատմութիւնը ոչ թէ մշակվում է և պարզվում, այլ մնում է էն վիճակումը, ինչպէս թողել են մեզ մեր պատմաբանները: Գիտ էս էլ պէտք է ասել, որ մեր պատմաբանների աշխատասիրութիւնները ձեռագիր են մնացած մեղանում մինչև հիմի վանքերումը և մասնաւոր

մարդկանց մօտ: Շատ մեծ օգուտ կարող էր բերել մեզ հայերին էդպիսի մէկ պատմական ընկերութեան կազմելը, որի նպատակը լինի ժողովել մեր պատմութեան վերաբերեալ ձեռագրերը վանքերից և մասնաւոր մարդկանցից, մշակել և տարածել հայերի մէջ: Շատ բան մտի՞ն է մնացած մեր պատմութեանի մէջը, ի հարկէ էդպիսի մէկ ընկերութիւնը կարող էր շատ բան պարզացնել իր աշխատութիւններով:

Ատլանդեան տելեգրաֆի մասին: Սարգվեցաւ Եւրոպայից մինչև Ամերիկա տելեգրաֆ և էս տարի օգոստոսի 1-ից ընդունվում են դեպեշաներ ուղարկելու: Եւրոպայի Ռուսաստանից մինչև Ամերիկայ 100 տառի համար նշանակված է 131 մ. 25 կ., իսկ Սիբիրից և Ալվկասից 100 տառի համար—164 մ.:

Եթէ 100 տառից աւելի լինի հարկաւոր դրել, էն ժամանակը հաշվում է էս ձևով 100 տառից աւելի գումարը բաժանվում է 5 ուլ և իւրաքանչիւր 5 տառից առնվում է Եւրոպայի Ռուսաստանի համար 6 մ. 56 կ., իսկ Սիբիրի և Ալվկասի համար—8 մ. 20 կ.:

Սարսափելի համբուլ: Հալէպ քաղաքից գրում են, որ էս տարի յուլիսի 10-ին Տիգր և Եփրատ գետերի մէջ, Գիարբեքի քաղաքի մօտ 16 զիւղ իր բոլոր ժողովրդով կործանվեցաւ՝ գետնի յանկարծ բացվելուց: Գիտ էս անցքի մանրամասն տեղեկութիւնները չեն ստացված:

Խօշերայի մասին: Պետերբուրգումը օգոստոսի 17-ին հիւանդացաւ խօշերայով 208. մեռաւ 46: Օգոստոսի 18-ին հիւանդացաւ 185, մեռաւ 31:

Մոսկովումը օգոստոսի 13-ին խօշերայով հիւանդ կար 92, էդ օրն էլի հիւանդացաւ 14, մեռաւ 13: Օգոստոսի 14-ին հիւանդ մնաց 87:

ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:

ՆԱՄԱԿ ԼԻՎԵՐՊՈՒԼԻՑ:

Լիվերպուլ օգոստոսի 9.

Էստեղի առուտուրը առ հասարակ լաւացաւ, մանաւանդ էն պատճառով, որ Անգլիայի բանկը ցածացրուց իր դիսկօնար մինչև 80%: Էդ բանի օգուտները արդէն երևում են բիրժայումը. փող ուզողները և նմանապէս փող առաջարկողները անթիւ են, էնպէս որ առուտրական գործերը էլ էն վաղուցվայ

դժուարութիւնը չեն կրում: Մասնաւոր բանկերը աւելի պակաս շահով են գրաւ վեր առնում վեկսիւնները և թաղաւորական զանազան տոմսակները: Յոյս կայ, որ կարճ միջոցումն աւելի պէտք է ցածանայ Անգլիայի բանկի դիսկօնար:

Փողի առուտուրի լաւանայը ի հարկէ չէր կարող չունենալ բամբակի առուտուրի վրայ լաւ ներդրութիւն. անցեալ շաբաթ բամբակ հարցնող շատ էլաւ, բայց՝ որովհետեւ շատ բերին և տեղիս պաշարն էլ շատ էր, վասնորոյ գները շատ չբարձրացան: Բոլոր տեսակներից շատ էստեղ Բրազիլիայի և Ամերիկայի տեսակներ են, որոնց գները էս շաբաթ աւելացան 1/4 պէնս, Նզիպտոսի և Հնդկաստանու տեսակները վեր ընկան մինչև 1 պէնս: Մէկ շաբաթումը ծախվեցաւ 85,220 հակ: Այժմ Լիվերպուլումը մնացած բամբակի պաշարը 882,331 հակն է, բայց անցեալ տարի էս միջոցին պաշարը հասնում էր 470,590 հակին: Այժման մազանդէքը Նոր Օրլէանի տեսակներինը—14 1/2 պէնս, Պէրնամբի և Մարանզամի՝ 16 1/2 պէնս, Իզմիրինը 8 1/2 պէնս, Բէնդալիայինը 7 պէնս:

Պետերբուրգ օգոստոսի 16.

Աուրսը Լօնդոնի վրայ . 29 պէնս:
— Պարիժի վրայ 307—308 1/2 սանտիմ:

5% Լատարեյով առաջին փոխառութեան տոմսակները 109 1/2 մանէթ:
5% Լատարեյով երկրորդ փոխառութեան տոմսակները . . . 107 1/2 մ:
Թէեւ բանկը ծախում է երկրորդ փոխառութեան տոմսակները 107 1/2 մ., բայց մասնաւոր կերպով բիրժայումը ծախվում են 106 3/8 մ.:

Ռսկին 6 մ. 55 կ.

Թիֆլիս սկստեմբերի 3:

Շաբարը Ֆրանսիացոյ . 9 մ. 70 կ.

— Ռսկին . . . 10 մ. 40 կ.

Արծաթը 84% —

— 72% 55 մ.

Ռսկին 6 մ. 50 կ.